

Geef mensen in bijstand **serieuze** steun en banen

REÏNTEGRATIE Geef 'kansarmen' geen slap handje, maar krachtige begeleiding, met hulp van het Rijk, betogen **Monique Kremer** en **Jelle van der Meer**.

Monique Kremer hoogleraar UvA
Jelle van der Meer journalist

Wie denkt dat je blij kan zijn in de bijstand, leeft nog in de zeventiger jaren. Genoopt door voortdurende bezuinigingen door het Rijk op reïntegratiebudgetten maken gemeenten in hun bijstandsbestand een knip. Bij aanvraag van een uitkering volgt een indeling: kansarm of kansrijk. Hebben gemeenten voor de laatste groep nog tijd en geld voor ondersteuning met trajecten (hoewel iedereen vooral zelf veel moet solliciteren), voor mensen met lange afstand tot de arbeidsmarkt is die begeleiding naar werk er niet, zo blijkt uit ons onderzoek in samenwerking met het *Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken*, waarover *Trouw* al publiceerde (13 januari).

Ongeveer de helft van alle bijstandsontvangers in de door ons onderzochte grote gemeenten behoort tot die groep. Vaak mensen die wat ouder zijn, laag opgeleid, taalproblemen hebben, schulden en veel fysieke en psychische klachten. En als je niet in de bijstand komt doordat je ziek bent, dan word je

het wel doordat je er jarenlang in zit. De laatste jaren is er veel aandacht voor de 'tegenprestatie': bijstandsontvangers moeten iets terug doen voor hun uitkering. Toch komen activering en ondersteuning daarin maar langzaam van de grond. Nu de economie aantrekt, zou er meer mogelijk moeten zijn voor de ruim 450.000 mensen in de bijstand, vooral voor de helft die er langdurig in zit. Laten we ophouden te fantaseren over een basisinkomen voor iedereen, wat onbetaalbaar en onwenselijk is, maar inzetten op basisbegeleiding en basisbanen. Dat vraagt meer aandacht en geld dan er nu is.

Werk geen doel meer

Voor de groep kansarmen is werk als doel feitelijk losgelaten, de sollicitatieplicht wordt niet gehandhaafd. Gemeenten laten deze groep niet vallen en proberen wel iets te doen. Met slogans als 'meedoen werkt' of 'iedereen in beweging' is het besef doorgedrongen dat ze deze mensen niet aan hun lot kunnen overlaten. Voor hen gaat het nu om maatschappelijke participatie, zoals vrijwilligerswerk, omdat dat goed is voor henzelf én voor de stad.

In Rotterdam heeft de Taskforce Tegenprestatie 12.000 van de 21.000

Het blijkt dat enige druk – 'U gaat straks aan de slag' – heel nuttig kan zijn

mensen in deze groep in beweging gekregen, via vrijwilligerswerk (4000), mantelzorg (1400) of taaltraining (1200). In Amsterdam trekken klantmanagers er op uit om bijstandsgerechtigden van de bank te krijgen, onder de naam Vitamine A, de A van aandacht. En Utrecht besteedt ruim 4 miljoen euro aan het creëren van sociale prestatieplekken, zoals het in die stad heet.

Maar bieden gemeenten daarmee wel genoeg? Ze vragen wel: 'Hoe gaat het met u?' Maar daarna blijft het vaak weer stil. Het contact is kort, maar zelden krachtig. In de meeste steden is een werklust van één professional op 350 cliënten heel gewoon. Tijd om echte aandacht te geven, is er daardoor niet. De hulp beperkt zich tot bemiddeling

naar een activiteit en dat is het. Terwijl deze mensen meer hulp nodig hebben.

Mensen in de bijstand zijn vaak heel blij met persoonlijk contact. Uit de wetenschappelijke literatuur blijkt ook dat aandacht, een motiverend gesprek, langdurige en doelgerichte trajecten en intensieve begeleiding naar en tijdens (vrijwilligers)werk de meest kansrijke vorm van activering is. Ook blijkt dat gebruik van enige druk ('U gaat straks aan de slag') heel nuttig kan zijn.

De bijstand zou daarom niet louter gezien moeten worden als een inkomensvoorziening, maar als leverancier van basisbegeleiding. En niet vrijblijvend noch voor de overheid noch voor de burger. Voor de groep kansarmen zou het helpen als klantmanagers (la-

ANTWOORDEN op de vraag van Monic Slingerland

Zie Poetin eerder als bondgenoot dan als vijand

Poetin een vijand? Veel lezers zien in Rusland een natie waarmee het Westen moet samenwerken en waarin het moet investeren.

Poch Poetin

Ik heb Poetin nooit verfoeid en heb begrip voor zijn acties op De Krim in 2014. Na veel boeh, boeh Poetin, komen anderen tot het inzicht dat het onverantwoord is geweest de Navo op te laten rukken tot de Russische grens. Het zoeken van de dialoog was toen al beter geweest in plaats van machtsvertoon in een tijd dat de Koude Oorlog voorbij was. Als ik Europa was zou ik als de bliksem investeren in de relaties met Rusland.

Sietske Schutte Zaltbommel

Despoot

Yuri Dmitriev is een 61-jarige histori-

cus die onderzoek doet naar de grootschalige wreedheden ten tijde van Stalins moorddadige bewind. Het wetenschappelijke werk van historici als Dmitriev is onwelgevallig in de ogen van Vladimir Poetin en diens vazallen. Dmitriev is gearresteerd op grond van de onterechte bewering dat hij kinderpornografisch materiaal zou bezitten en hij wordt op last van de rechtbank onderworpen aan een gedwongen psychiatrisch onderzoek. Er is geen enkele reden om het beeld van de despoot in het Kremlin te herzien.

Rob Keukens Oosterbeek Federation Global Initiative on Psychiatry

Stabiliteit

Dat het Rusland van Poetin heel anders is dan het beeld dat oprijst uit onze ongenueanceerde en soms ontspoorde berichtgeving, hebben wij zelf kunnen ervaren tijdens die keren dat wij er waren. Op de fiets, met tent, de beste manier om een land te leren ken-

Rusland moet op termijn lid worden van de Europese Unie

nen. Om te kunnen praten met de vele gastvrije mensen met wie we in contact kwamen, heb ik Russisch geleerd. En ja, de gesprekken gingen ook over politiek. Als je hoort hoe er onder Gorbatsjov en Jeltsin chaos, ellende, conflicten en zelfs voedseltekorten zijn ontstaan, begrijp je waarom ze blij zijn met een leider als Poetin, die uiteindelijk weer stabiliteit wist te brengen en onder wiens beleid er zelfs een middenklasse is ontstaan. Die stabiliteit is ook voor ons goed.

Marianne van Voorn Groningen

Tunnelvisie

Van 1990 tot 1998 heb ik voor de ministeries van defensie en buitenlandse zaken gewerkt in de uitvoering van wapenbeheersingsakkoorden. Van 1998 tot eind 2002 was ik militair attaché bij de Nederlandse ambassade in Moskou. En ik kan alleen maar zeggen dat De Hoop Scheffer wat mij betreft volledig gelijk heeft. Alleen was het

beter geweest als hij eerder had ingezien dat de Navo een tunnelvisie heeft. Overigens heet ons probleem niet 'Poetin', maar onze onkunde over onze plaats in de wereld en het onvermogen om ons andere normen en waarden voor te stellen.

Harry van der Horst Lt-Kol b.d. KLu Leiden

Lid van de EU

Met de komst van Poetin is het eergevoel in Rusland weer terug, maar in het Westen ging men op de oude voet door. Obama zei in een toespraak: "Rusland is maar een regionale grootheid." Als je iemand met eergevoel tegen zijn benen schopt, trapt hij terug. Ook van het verdrag tussen de EU en Oekraïne was te voorspellen dat dit tegen het zere been zou zijn. We zullen onze houding ten aanzien van Rusland moeten wijzigen. Rusland moet op termijn lid worden van de EU.

J. van Doesburg Aalsmeer

In de Groeituin in Gilze verbouwen mensen 'met een afstand tot arbeidsmarkt' groente voor de lokale voedselbank.
FOTO HH

ten we ze sociale professionals noemen) meer te bieden hebben dan reïntegratie in vrijwilligerswerk. Denk aan: scholing (kan weer op de agenda), kinderopvang, respijtzorg voor mantelzorgers, trajecten voor persoonlijke ontwikkeling en schuldsanering. Nu staan ze te vaak met bijna lege handen.

Echt salaris

Het zou helpen als die basisbegeleiding samengaat met een baan. De meeste mensen willen geen vrijwilligerswerk maar echt werk, met een echt salaris. Dat geeft de meeste erkenning. Wordt het geen tijd om te erkennen dat werkevers deze mensen niet zomaar meer aannemen?

In Duitsland wordt daarom ingezet

op de tweede arbeidsmarkt: additioneel werk speciaal voor mensen met complexe problemen. De zogenaemde 1-euro-jobs zijn daar een voorbeeld van. Je krijgt dan 1 à 2 euro voor elk gewerkt uur bovenop je uitkering. De banen lijken verdacht veel op ons vrijwilligerswerk, maar dan met iets dat op een salaris lijkt. Zweden richt zich meer op zogenaemde basisbanen. Werk, maar met begeleiding, ook op het werk zelf, plus opleiding. Sowieso is in Scandinavië het uitgangspunt dat de problemen van mensen tegelijkertijd moeten worden aangepakt met het krijgen van werk. Dus niet: eerst schuldhelpverlening of taalles of psychotherapie en dan pas, na jaren, aan het werk. Nee, het kan het beste tegelijkertijd. Werkgevers mogen

daaraan gerust meer bijdragen.

Het mooiste zou zijn als deze basisbanen niet van bovenaf (door de overheid) worden gecreëerd, maar van onderop. Met inspanningen van gemeenten zijn in wijken de afgelopen jaren veel nieuwe activiteiten verzonnen waar blijkbaar nood aan was, van boodschappendiensten tot klussenprojecten. Waarom kan dat werk niet worden omgezet in een betaalde baan? Een uitkering wordt dan salaris. Maar laat burgers meebeslissen welke banen een gemeente zou moeten scheppen. Een gedemocratiseerde basisbaan!

Basisinkomen als uitzondering

Gezien de context van de fors gekorte rijksmiddelen voor reïntegratie is het prijzenswaardig dat er weer gemeentelijke aandacht is voor een grote groep als kansarm betitelde bijstandsontvangers. Maar de zachte hand in de bijstand is te vaak een slap handje. Voor uitzonderlijke gevallen is vrijstelling van verplichtingen nodig (en een selectief 'basisinkomen') maar de meeste mensen zullen baat hebben bij minder vrijblijvende en intensieve basisbegeleiding naar enige vorm van sociale deelname. Het liefst een basisbaan. Daarvoor is hulp van het Rijk nodig.

LEZERSREACTIES

Zoveel moois

Volgens Koos Dijksterhuis is het platteland van Nederland dood geworden (de Verdieping, 15 januari). Er zouden geen bloemen zijn, geen vlinders, geen bijen en geen insecten. Ik heb nieuws: in het landbouwgebied waar ik woon, op Goeree-Overflakkee, is al dat leven er in overvloed! Nu even wat minder, want het is winter. Maar 's zomers is er veel van al dat moois: bloemen, vlinders, muggen, bijen, hommels, vleurmuizen, zwaluwen en nog veel meer. Kom kijken! Eigenlijk denk ik niet dat dit uniek is voor hier en daarom ben ik verbaasd over zijn stukje.

Seb Tilman Middelharnis

Juist mooi, die openheid

'Affaire-Moorlag laat de PvdA beschadigd achter' kopt Trouw tendentius (15 januari). Hoezo beschadigd?! Wat deze affaire duidelijk maakt, is dat er binnen de PvdA discussie mogelijk is, openlijke discussie, tussen fractieleden onderling en tussen partijbestuur en fractie. Dat verkleint de afstand tussen landelijke politiek en de burger en op deze manier kunnen we als burgers meedenken. Het oordeel dat die open-

lijke discussie een partij beschadigt lijkt me dan ook geheel onjuist.

Gert Vreugdenhil Amsterdam

Ploeteren als iets groots

Wat heb ik genoten van de column van Marijn de Vries over het fietsen van Mathieu van der Poel in de modder (Trouw, 15 januari). Ik heb op tv hetzelfde gezien als zij, ze noemde het spelen met zijn fiets, dansend en huppelend op twee banden. Ik zag alleen maar ploeteren door de modder en had medelijden met hem, maar zij verhief dat gebeuren tot iets groots. Ik heb afwisselend hardop gelachen en gefloten van bewondering.

Els Enneking-Feitz Schiedam

Licht maakte het verschil

De KNAW wijst op het belang van het herhalen van wetenschappelijk onderzoek (Trouw, 15 januari). Jaren geleden had ik bij mijn onderzoek in het buitenland met fruitvliegen iets heel aardigs ontdekt. Bij terugkomst in Utrecht wilde ik het onderzoek in het groot herhalen voor verdere bewijsvoering. Omdat er toen helemaal niets uitkwam, terwijl ik met dezelfde vliegen, groei-medium

en temperatuur werkte, ben ik heel hard gaan nadenken. Het grote verschil bleek de factor licht te zijn. In Oslo was de kweekkamer altijd donker tenzij je er moest zijn. In Utrecht waren de kweekkamers 24 uur per dag fel verlicht. Een collega was toevallig in die tijd op het spoor gekomen van de invloed van licht op reparatiemechanismen van mutaties. Een nieuwe herhaling van het experiment met lichtdichte dozen gaf wel een bevestigend resultaat. Proeven in glaswerk of in plastic laboratoriummateriaal leverden soms ook hele onverwachte verschillen op.

Karel Th. Eisses Utrecht

Klaas Vellinga

Mooi dat Trouw aandacht schenkt aan een orgel dat in de Oude Kerk van Soest 'als een feniks herrijst' (de Verdieping, 15 januari). Het is echter pijnlijk dat de naam van Klaas Vellinga nergens wordt genoemd. Hij was van 2001 tot aan zijn veel te vroege dood in 2013 cantor/organist van de Oude Kerk in Soest en dankzij zijn volharding is het proces van aanschaf van het Van Gruisen/Van Oeckelenorgel in gang gezet.

Wilko Brouwers Waalre

LEX OOMKES

Apartheid in de grote stad

Politiek leeft. Meer dan ooit. De opkomstpercentages bij verkiezingen vertonen weliswaar geen spectaculaire stijging, maar uit veel andere indicatoren valt desondanks af te lezen dat de vormgeving van hun omgeving en de voorwaarden waaronder iemand zijn leven kan leven, mensen bezighouden.

De laagdrempeligheid in de Nederlandse politiek was daarbij lange tijd een zegen. Wil je een partij beginnen en met een kandidatenlijst meedoen aan verkiezingen dan is er weinig dat je tegenhoudt. Lokaal, in gemeente, waterschap of provincie, maar ook landelijk.

Die sympathieke trek in het Nederlandse stelsel wordt meer en meer een enorm nadeel. Het is natuurlijk ontzettend leuk dat ome Jan zich al jaren boos maakt over 'die daar op het stadhuis' en dan de consequenties uit zijn gemopper trekt, maar wat nu als ome Jan van plan is in de gemeenteraad slechts de belangen van de Koningin Julianalaan te dienen en dat voor het overige de problemen in de gemeente hem een zorg zullen zijn? En wat nu als niet alleen ome Jan de stoute schoenen aantrekt, maar tante Sjaan van de Churchillaan voor haar burens hele andere belangen ziet?

Volkskrant-columnist René Cuperus verwoordde het van de week mooi in zijn krant. Elke wijk dreigt zijn eigen partij te krijgen, die dat specifieke belang wil verwoorden, dan wel politiek wil bedrijven vanuit de grieten van die specifieke wijk. Denk de grootste in Amsterdam Osdorp, Sylvana Simons en Bijl vertegenwoordigen de Bijlmer, de PVV, zo Wilders de gok al zou aandurven en mee zou doen aan de raadsverkiezingen in de hoofdstad, monopoliseert Amsterdam-Noord en D66, GroenLinks en de VVD bedienen de grachtengordel.

Alsof er een identiteitspolitieke bom ontploft, stelt Cuperus. Migrantenpartijen tegenover de partijen van de boze autochtoon. De partijen van de optimistische kosmopolieten tegenover de partijen van hen die het liefst terug gaan in de tijd. Allemaal een eigen lijst op 21

De tijd van grote volkspartijen is vooralsnog voorbij

maart, maar of gemeenten uiteindelijk met vertegenwoordigers van al die deelbelangen ooit nog beleid kunnen maken is de vraag.

In de Nederlandse steden ontstaat langzamerhand een milde vorm van apartheid. Mild in die zin dat de apartheid zich niet uit in aparte of andere rechten voor de ene bevolkingsgroep tegenover de andere, maar wel dat groepen volledig langs elkaar heen leven. Anders dan in Zuid-Afrika onder de apartheid mogen mensen uit verschillende bevolkingsgroepen wel tegelijk op dezelfde bank in het park zitten, maar tot een gesprek zal het vrijwel zeker niet komen.

De tijd van grote volkspartijen, die belangen met elkaar verzoenden en bevolkingsgroepen onder één politiek dak brachten, is vooralsnog voorbij. Als ware het een antwoord op Van Haersma Buma's pleidooi de Nederlandse identiteit te koesteren ontstaan nu meer en meer identiteit-gedreven partijen, zonder dat er een begin van een gezamenlijk idee is.

Zeker in de grote steden is de lokale partij een identiteitspartij. Naarmate een gemeente kleiner is, zal de kans daarop ook afnemen. Maar met al die fusies tussen gemeenten kan er desondanks ook identiteitspolitiek gaan ontstaan. Groepen kiezers in de ene tot een fusie toetredende oude gemeente die zich achtergesteld gaan voelen ten opzichte van de andere oude gemeente, waar nota bene ook nog eens het gemeentehuis van de gefuseerde gemeente is neergezet. Schande!

Prima die laagdrempelige Nederlandse politiek, maar hoelang kunnen we daar nog mee doorgaan?